

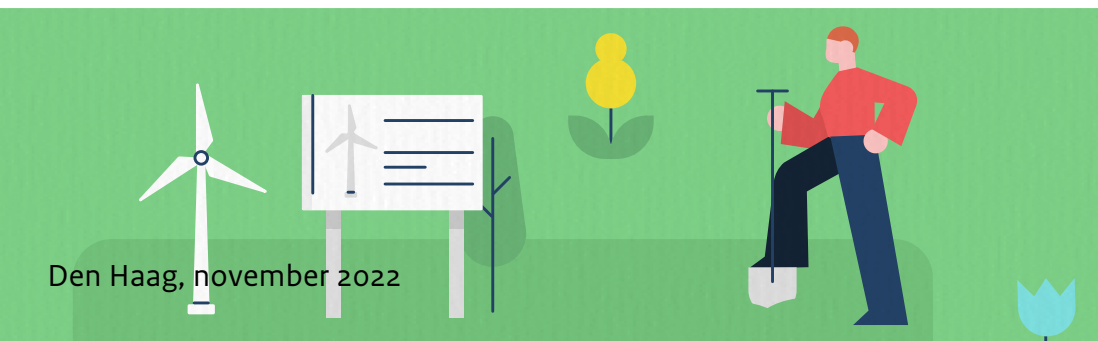
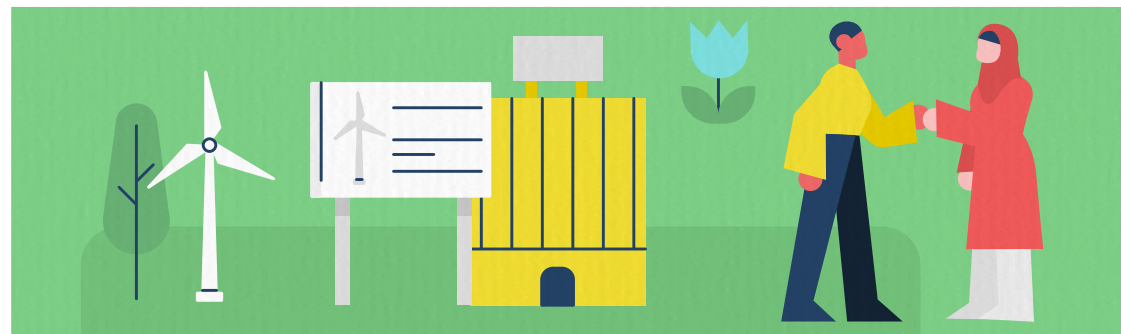
Sociaal en Cultureel Planbureau

Visuele samenvatting

Burgers, overheid of bedrijven: wie is aan zet?

Burgervisies en beleidsvisies op verantwoordelijkheidsverdeling bij lokale energieopwekking

Yvonne de Kluizenaar, Anja Steenbekkers,
Karlijn Muiderman, Astrid Mangnus en Wieke Blijleven

Den Haag, november 2022

Verantwoordelijkheidsverdelingen in hernieuwbare energieopwekking

Het SCP onderzocht burger- en beleidsvisies op de verantwoordelijkheidsverdeling tussen burgers, de overheid en bedrijven in lokale duurzame energieopwekking. In focusgroepen spraken burgers en ambtenaren over drie varianten waarbij steeds een andere partij het voortouw neemt. In dit onderzoek vergelijken we hun visies.

Hoofdconclusie: Ontwikkel eerst een **visie** op gewenste maatschappelijke uitkomsten, daarna een **koers**!

Visie

Werk vanuit een gedeelde visie op sociaal-maatschappelijke uitkomsten en vanuit publieke belangen

Inclusie

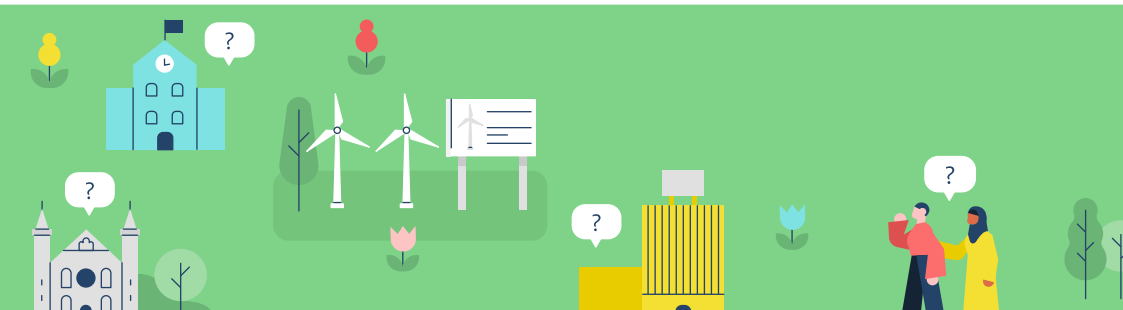
Vertrouwen

Rechtvaardige verdeling

Samenhang

Koers

De drie verantwoordelijkheidsverdelingen bestaan naast elkaar. Burgers en lokale ambtenaren denken niet altijd hetzelfde over de wenselijkheid en haalbaarheid van die verdelingen.

Burgers

Lokale ambtenaren

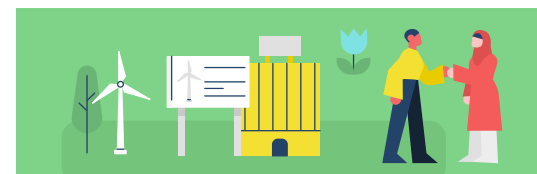
Burgers: brede toepassing onhaalbaar door gebrek aan kennis en kunde, zorgen over sociale ongelijkheid.

Wenselijk

Haalbaar

Beiden: vertrouwen in competenties, maar zorgen over disbalans publieke belangen versus winst oogmerk.

Wenselijk

Haalbaar

Beiden: overheid best in staat om algemeen belang te dienen, mits wettelijk mogelijk.

Wenselijk

Haalbaar

Burgers aan zet

In deze verantwoordelijkheidsverdeling is het initiatief uit de samenleving leidend. Een groep omwonenden neemt het initiatief en een leidende rol in het opzetten van een lokaal zon- of windenergieproject. Hier ziet u op hoofdlijnen hoe burgers en lokale ambtenaren over deze verdeling denken.

Denk na over...

...beleidskaders voor een gelijkjer speelveld voor burgers en bedrijven

...de informatievoorziening naar burgers (ook over procedures en besluitvorming)

...de ondersteuningsstructuur voor burgers

...inclusie en voorkomen van sociale spanningen

Burger- en beleidsvisies

Overeenkomsten

Vertrouwen in intenties, maar zorgen over competenties van burgers

Zorgen over uitsluiting en sociale spanningen

Ongelijk speelveld burgers en marktpartijen

Zeggenschap over het plan, de uitvoering en de opbrengsten

Verschillen

Burgers

Zorgen over overvraging burgers, moet deze taak wel bij hen liggen?

Zorgen over afweging van belangen van wel- en niet-deelnemers

Ambtenaren

Gebrek aan probleembesef en vertrouwen in overheid bij burgers

Kwaliteit van het project wordt genoemd als sterk punt

Samenwerking bedrijven en burgers

Commerciële bedrijven worden door decentrale overheden gestimuleerd om met omwonenden samen een zon- of windenergieproject op te zetten. In de praktijk neemt het bedrijf hierbij vaak het voortouw. Hier ziet u op hoofdlijnen hoe burgers en lokale ambtenaren over deze verdeling denken.

Denk na over...

...beleidskaders voor een gelijk spelveld burgers en bedrijven

...het bieden van de ondersteuning die burgers nodig hebben

...ondersteuning van burgers bij het juridisch borgen van zeggenschap en opbrengstdeling

...de (toegang tot) informatie die burgers nodig hebben

Burger- en beleidsvisies

Overeenkomsten

Vertrouwen in competenties bedrijven waardoor hogere slaagkans verwacht

Ongelijk speelveld burgers en marktpartijen

Vrees dat winstdoelen van bedrijven ten koste gaan van belangen van burgers

Mogelijk meer acceptatie en vertrouwen in lokale gemeenschap door betrokkenheid burgers

Verschillen

Burgers

Zorgen over rolverdeling en zeggenschap

Zorgen over de continuïteit die bedrijven kunnen bieden

Ambtenaren

Zorgen over continuïteit en slagkracht bij burgers

Zorgen over gevolgen kennisvoorsprong bedrijven voor burgerbelangen

Gemeenten aan zet

In deze, minder vaak voorkomende, verantwoordelijkheidsverdeling neemt een gemeente het initiatief in het opzetten van lokale zon- of windenergieprojecten. Hier ziet u op hoofdlijnen hoe burgers en lokale ambtenaren over deze verdeling denken.

Denk na over...

- ...organiseren van deskundigheid en financiële middelen bij gemeenten
- ...hoe baten besteed worden en wie dat bepaalt
- ...inspraak, heldere informatie en transparantie voor burgers
- ...of en hoe de initiatiefrol voor gemeenten wettelijk geregeld is
- ...hoe het probleem van dubbele petten opgelost kan worden

Burger- en beleidsvisies

Overeenkomsten

De overheid kan het maatschappelijke belang het best borgen

Gemeenten hebben (nog) onvoldoende expertise, middelen en capaciteit

Vraag of gemeenten zulke risico's met publiek geld kunnen of moeten willen nemen

Zorg over de mate van zeggenschap van burgers

Verschillen

Burgers

Zorgen: wisselingen bij gemeenten (volgens burgers) en bij rijk (ambtenaren)

Burgers verschillen in de mate van vertrouwen in competenties en intenties van gemeenten

Ambtenaren

Mogelijk meer weerstand bij burgers door minder burgerbetrokkenheid

Juridisch complex: conflicterende rollen voor gemeenten, onhaalbaar wegens wettelijke restricties

Eigen rol

Hoe kijken burgers en lokale ambtenaren naar een grotere eigen rol in de lokale energieopwekking?

Burgers

Belemmeringen

- Kennisdrempel: heb ik er wel genoeg verstand van?
- Het ontbreekt mensen ook aan tijd, interesse, ervaring of geld
- Zorgen over sociale spanningen, meningsverschil en 'gedoe'
- Inspraak: gebrek aan vertrouwen

Drijfveren, voordelen en kansen

- Financiële participatie: opbrengst en mede-eigendom
- Inspraak: kunnen bijsturen in gewenste richting
- Zinvol bijdragen

Voorwaarden

- Keuze in type rol en afhankelijk van leidende actor
- Type vraag en de benodigde inspanning
- Betrokkenheid van anderen (met kennis en ervaring) en gezamenlijkheid
- Ondersteuning met kennis, informatie en/of expertise

Ambtenaren

Gemeente in ondersteunende rol

- Goede communicatie richting burgers
- Betrekken van diverse groepen burgers
- Kaders scheppen voor het eerlijk verdelen van lusten en lasten
- Burgerinitiatieven faciliteren

Gemeente algemeen

- Ambitie vastleggen in gemeentelijk beleid
- Burgers vroegtijdig betrekken bij beleidsontwikkeling (beleidsparticipatie)
- Burgerinitiatieven ondersteunen en langs hordes leiden
- Kansen voor gemeentelijke energieprojecten onderzoeken

Rijk

- Regie nemen in het uitwerken van de beleidsambitie
- Gemeenten instrumentarium en middelen geven voor taakuitbreiding
- Consistentie brengen in beleid en in communicatie naar burgers

Overzicht rapport

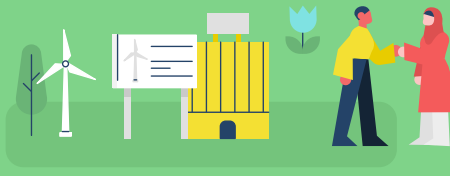
U ziet hier een overzicht van de SCP-publicatie 'Burgers, overheid of bedrijven: wie is aan zet? Burgervisies en beleidsvisies op verantwoordelijkheidsverdeling bij lokale energieopwekking'. Deze visuele samenvatting brengt de hoofdlijnen van het rapport samen, voor het complete rapport klik [hier](#).

Verantwoordelijkheidsverdelingen

Burgers aan zet →

- [Burgervisies →](#)
- [Beleidsvisies →](#)
- [Vergelijking →](#)
- [Beleidsadviezen →](#)

Samenwerking burgers en bedrijven →

- [Burgervisies →](#)
- [Beleidsvisies →](#)
- [Vergelijking →](#)
- [Beleidsadviezen →](#)

Gemeente aan zet →

- [Burgervisies →](#)
- [Beleidsvisies →](#)
- [Vergelijking →](#)
- [Beleidsadviezen →](#)

Eigen rol

[Burgervisies →](#)

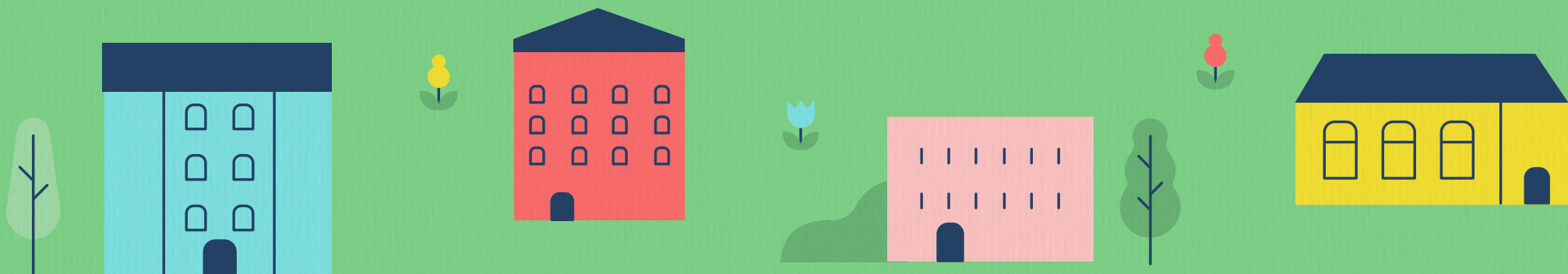
[Beleidsvisies →](#)

Conclusies

[Beantwoording centrale onderzoeksvragen →](#)

[Overkoepelende conclusies →](#)

[Slotbeschouwing →](#)

Visuele samenvatting

Burgers, overheid of bedrijven: wie is aan zet?

Burgervisies en beleidsvisies op verantwoordelijkheidsverdeling bij lokale energieopwekking

Auteurs

Yvonne de Kluizenaar, Anja Steenbekkers,
Karlijn Muiderman, Astrid Mangnus en Wieke Blijleven

Vormgeving en layout

Clarify

Contact

Sociaal en Cultureel Planbureau
Postbus 16164
2500 bd Den Haag
www.scp.nl
info@scp.nl

© Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag november 2022

Copyright

U mag citeren uit scp-rapporten, mits u de bron vermeldt.

U mag scp-bestanden op een server plaatsen mits:

1. Het digitale bestand (rapport) intact blijft;
2. U de bron vermeldt
3. U de meest actuele versie van het bestand beschikbaar stelt, bijvoorbeeld na verwerking van een erratum.

Het Sociaal en Cultureel Planbureau is een interdepartementaal, wetenschappelijk instituut, dat – gevraagd en ongevraagd – sociaal-wetenschappelijk onderzoek verricht. Het scp rapporteert aan de regering, de Eerste en Tweede Kamer, de ministeries en maatschappelijke en overheidsorganisaties. Het scp valt formeel onder de verantwoordelijkheid van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Het scp is opgericht bij Koninklijk Besluit op 30 maart 1973. Het Koninklijk Besluit is per 1 april 2012 vervangen door de ‘Regeling van de minister-president, Minister van Algemene Zaken, houdende de vaststelling van de Aanwijzingen voor de Planbureaus’.

